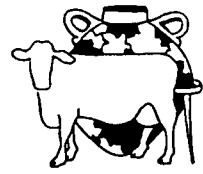


# חדשות מן העבר



שלמה דורי – ארכיון ומוזיאון הרפת, קבוץ יפעת

אמריקאי Evert Millais 19 כלבות מהן המליטו 15.

בהונגריה ובגרמניה עסקו בהזרעת סוסות ובעיקר היה פעיל בשטח זה פרופ' Hoffman בשטוטגארט. הדנים Sand ו־Sturbolt הזריעו 6 סוסות מהן 4 התעברו.

ב־1899 בתחנת נסיונות בשם "אסקניה נובה" פרופ' E. Ivanov הזריע 109 סוסות מהן 85 התעברו (78%). הוא עסק גם בהזרעת פרות. שותפו בעבודה Kuleshov הזריע כבשים ויצר את הגזע מרינו קוקאזי. איבנוב פיתח גם כלים כמו: בושת מלאכותית וספקולום. המכון להזרעה עבר למוסקבה ואת העבודה בו המשיך תלמידו של איבנוב, Milovanov.

למכון זה הגיע ב־1933 רופא וטרינר, יהודי מאנגליה דר' הנרי פוקס כדי ללמוד הזרעה מלאכותית. הוא למד אצל מילובנוב, רכש כלים וכעבור שנתיים, בדרכו בחזרה לאנגליה הוא התעקב בארץ ישראל כדי ללמד את החקלאים החדשים את השיטה. הוא נשאר בארץ עד פרוץ מלחמת העולם השנייה, התחתן כאן וייסד בתל־אביב מרפאה וטרינרית פרטית ראשונה בארץ.

בארץ הוא עסק בהזרעה בפרות בעיקר בגוש נוריס ובמקוה ישראל. ערך גם נסיונות הזרעה בכבשים; התוצאות היו די חלשות, משום שהמשקים העמידו לרשותו בהמות בעייתיות (הפלה מדבקת, דלקת בושת, נימפומניות וכו'). אך דר' פוקס השאיר כאן תלמידים כמו דר' מנחם שטורמן, דר' דוד טרינין ודר' אליעזר אשכנזי. כנתין בריטי הוא התגייס לצבא עם פרוץ המלחמה. כפי הנראה דר' פוקס נפל באחד הקרבות.

ב־1939 שלחה התאחדות מגדלי בקר את דר'

רשימה זאת מוקדשת לאגודות להזרעה "און" ו"השרות" ולהתאחדות מגדלי בקר – באיחולי תבונה וחזון לקראת החלטותיהן בעתיד הקרוב.

## ראשיתה של הזרעה מלאכותית

בכתבים ערביים עתיקים, משנת 1322 מסופר על מקרה שקרה בין שני שבטים יריבים של בדויים. באחד מהם היתה סוסה אצילה מפורסמת ובשני סוס מיוחס במיוחד. באחד הלילות התגנב בדואי מן השבט בעל הסוסה לסוס המיוחס ולקח על פקעת צמר את זרמתו.

הפקעת הספוגה זרמה הוכנסה לבושתה של הסוסה המיוחסת והיא התעברה. איננו יודעים אם זאת עובדה או פנטזיה מזרחית. בכל אופן, היא מעידה שידעו על תהליך ההתעברות.

בשנת 1667 בנה ההולנדי Anton van Levenhoek את המיקרוסקופ הראשון ומגלה תאי־זרע. רק 160 שנה מאוחר יותר, בשנת 1827, מגלה K. E. von Baer את הביצית. בתקופה ההיא טרם קישרו בין שתי התגליות מבחינה פיזיולוגית. ב־1780 האיטלקי Lazzaro Spallanzani הזריע כלבה מיוחסת בזרמת כלב. הכלבה המליטה אחרי 62 יום 3 גורים הדומים מאד לאב.

שנתיים אחרי זה, ב־1782 חזרו שני איטלקים Rossi ו־Branchi על ניסוי זה, אך לשם בטחון ביצעו אותו עם כלבה מבודדת לחלוטין כדי למנוע הרבעה מקרית.

עד מחצית המאה ה־19 הנושא נשכח. ב־1886 שוב הזריע Plönnis כלבות עם תוצאות חיוביות. בין 1884 ל־1896 הזריע מגדל כלבים

נ.ב.

תוך כדי כתיבת רשימה זאת נודע לי, שמספר מגדלי בקר מפסיקים להשתמש בשירותי האגודות להזרעה מלאכותית ועוברים להרבעה בעגלים מזדמנים של המשק. אני מניח שאלה גם המשקים שלא מבצעים ביקורת חלב וכל זה כדי "לחסוך" כמה עשרות שקלים לפרה ומתוך פסיכוזה הקיימת לפירוק כל מסגרת מאורגנת, קאופרטיבית.

זאת דרך בטוחה המובילה את המשק לרמה של העולם השלישי.

הנוק למשק בירידה ברמת הטיפול, בקביעת נורמות הזנה של "בערך", אך הוא גם מלווה בסכנה של הפצת מחלות, מהן השתחררו לפני עשרות שנים (ויבריוזיס, טריכומוניאזיס, דלקת בושת גרעינית). מקבלים תמונה עצובה ומסוכנת שהשגים מפוארים בטיפול וברפואה וטרינרית ייעלמו וכל זה בתקופה שהענף נדרש ליעילות מירבית, כדי לעמוד באתגרים קשים מול התחרות עם הצפה בייבוא מסובסד. נשאלת השאלה, אם משקים כאלה זכאים בכלל למכסת ייצור?!

התאחדות מגדלי בקר, האגודות להזרעה, השירותים הווטרינריים, "החקלאית" ומשרד החקלאות, נדרשים לפעול נמרצות לבלימת התופעה המסוכנת הזאת, הנוגדת גם את "חוק ההשבחה", האוסר שימוש להרבעה בעגלים ופרים לא מאושרים חוקית.

החוק



א. אשכנזי למוסקבה לאותו מכון של מילובנוב לשם לימוד שיטות מתקדמות; דר' אשכנזי חזר אחרי כמה חודשים עם ידע וכלים.

ב-1935 הגיעו הדנים Hansen ו-Sorensen לתוצאות חיוביות בהזרעת מבכירות, וב-1937 הגיע מדנמרק האמריקאי E.J. Perry לשם לימוד הזרעה מלאכותית ואירגון עבודה באגודות. הוא פיתח את השיטה בארה"ב וב-1946 הוזרעו בארה"ב 48,407 פרות.

ב-1938 עסק בהזרעה בפולין פרופ' T. Olbrycht. הוא הזריע סוסות בהקף גדול יחסית (500 סוסות). באותו זמן Prof. Prawochemski בפולין ביצע הזרעות נרחבות בכבשים.

בארץ תלמידיו של דר' פוקס רשמו לזכותם השגים מרשימים ואף עסקו בשמירת זרמה טריה ליומיים-שלושה. ההזרעה התחילה להיות יותר ויותר פופולרית בעולם המערבי ובארצות מזרח אירופה.

בארץ קמו אגודות קאופרטיביות והוחל בצעדים של מחשבה טיפוחית. בסוף שנות החמישים וראשית שנות השישים מפתח האנגלי Polge את השיטה של הקפאת זרמה לטמפרטורות נמוכות. בתחילה  $-75^{\circ}\text{C}$  על קרח יבש. הדבר איפשר איכסון לזמן ממושך ומשלוח למרחקים גדולים. ההזרעה איפשרה התפתחויות נוספות שאנו עדים להן כיום, העברת עוברים, ביוטכנולוגיות, הנדסה גנטית ועוד.

ביחד עם העבודה המעשית הופיעה ספרות ופירסומים עצומים בנושא.

הפירסום הראשון הוא מ-1879 של W. Heape. ב-1922 פירסם איבנוב את ממצאיו. ב-1938 כתבו מילובנוב וסוקולבסקיה ספר על הזרעה מלאכותית. הספר גם תורגם גם מרוסית לאנגלית.

ב-1945 פירסם בארה"ב E.J. Perry את ספרו היסודי "הזרעה מלאכותית של בעלי חיים ביתיים". גם בספרות העברית לא קופחנו וב-1965 מפרסמים דר' רענן וולקני ודר' חיים שינדלר את הספר על הזרעה מלאכותית. כמוכן, הנושא מטפל באלפי מאמרים, בבטאונים וטרינריים וואוטכניים בכל העולם.